

Luopioisten perhosista

Matti Ahola, Leimo Kangas, Lauri Salonen, Keijo Mattila & Arto Tyrni

Johdanto

Luopioinen on osa nykyistä Pälkäneen kuntaa ja Pirkanmaata. Luopioisten perhosten paikallisfaunan 1950-luvulta lähtevään selvittämiseen on kaksi historiallista osatekijää: Esko Kankaan puhelimesta näkemättä 1951 kesäpaikaksi ostama saari keskeltä Kukkia-järveä ja siten perheen kesäpaikan, Roukumajan, rakentumisen myötä paikallisen hyönteistutkimuksen viriäminen, erityisesti Leimo Kankaan osalta perhosiin. Toisaalta Pälkäneen yhteiskoulussa muodostui 1950-luvulla perhosista innostunut luopioislainen oppilasjoukko (Matti Ahola, Lauri Salonen, Veikko Kauranen). Koulussa toimi myös aktiivinen luontokerho Arctia, jonka vankka tukija oli Jaakko Kangas, Esko Kankaan nuorempi veli. Pälkäneellä asuvana Jaakko Kangas selvitti kunnan suurperhosfaunaa vuodesta 1952 alkaen (Ahola, 2003). Opettajista kerhoa tukivat erityisesti biologian opettaja Pekka Jalakanen ja rehtori Lauri Teivainen. Matti Ahola ja Lauri Salonen olivat kerhon aktiivisia jäseniä, Lauri toimi puheenjohtajana 1960–1961. He olivat myös luokkatovereita kahdeksan vuoden ajan. Kerhon puitteissa tehtiin paljon perhoshavaintoja, myös linnut olivat aktiivisen havainnoinnin kohteena esimerkiksi talvilintulaskentojen muodossa.

Kesäasukastaustaisen Leimo Kankaan ja paikallisten yhteiskoulunuorten välille syntyi ajan myötä tiivis yhteistyö retkeilyn ja tietojen vaihdon sekä uusien lajien löytämisen organisoimisen muodossa. Pälkäneen ja

Luopioisten välille muodostui positiivinen perhoslajiston selvittelykilpailu paitsi keräilyinnossa myös pyyntivälineiden kehittämissä ja lajien elintapojen tutkimisessa. Leimo Kangas laati kunnan alueella mahdollisesti tavattavien makrolajien puutelistoja (viimeksi 1961), joiden mukaan lajeja etsittiin. Monen mukana olleen nuoren mahdollisuudet keräillä alueella olivat myöhemmin eri syistä, kuten opiskelun, työurien ja paikkakunnalta muuttojen takia rajalliset. Tähän selvitykseen on koottu sekä näitä vanhempia tietoja että myös uusimpia havaintoja. Mukana ovat kaikki perhosryhmät, koska erityisesti Matti Ahola ja Keijo Mattila ovat havainnoineet myös pikkuperhosia.

Aikoinaan Thorwald Grönblom (1885–1971) keräsi suuren aineiston Tampereen seudun perhoshavainnoista, myös Luopioisista. Olavi Sotavalta julkaisi maakuntaluettelon 1987, joka Etelä-Hämeen osalta perustuu pitkälti Grönblomin aineistoon. Risto Martikainen & Ilkka Seuranen julkaisivat 1988 Tampereen seudun perhosluettelon kunnittain. Siinä Luopioisista tunnetaan 538 suurperhoslajia. Jaakko Kankaan (1994) Pälkäneen faunassa mainitaan Luopioisten lajiluvuksi jo 552 ja (vanhan) Pälkäneen lajiluvuksi 580.

Perhosten systematiikka on kokenut viime vuosina suuria muutoksia uusien tutkimusten myötä. Tässä artikkelissa seurataan pohjoismaista luetteloa Aarvik & ym. (2017). Suomalaiset nimet on tarkistettu Suomen lajitietokeskuksen Laji.fi -portaalista.

Tommi Lijjedahl 2016

Ilmakuva Kukkian länsiosasta. Etualalla Matinojan aluetta ja Iso-Vekunan saari. Punaisella nuolella merkitty Roukumajan sijainti. Kukkia runsaine saarineen ja rantoineen on moninainen perhoshabitaattien verkosto.